Profesionalne kompetencije u edukaciji u Beogradskom psihodramskom centru

I nivo: Psihodramski savetnik / praktičar akcionih tehnika
II nivo: Psihodramski psihoterapeut

1. Svrha i princip dokumenta

Ovaj dokument definiše kompetencije koje se razvijaju i proveravaju kroz dva nivoa edukacije Beogradskog psihodramskog centra (BPC). Program edukacije BPC-a koncipiran je u skladu sa zahtevima i standardima FEPTO (Federation of European Psychodrama Training Organisations) za edukaciju iz psihodrame i sa relevantnim standardima EAP (European Association for Psychotherapy) za edukaciju i profesionalne kompetencije u psihoterapiji. Kompetencija označava sposobnost da se znanja, veštine, vrednosti, profesionalni stav i lična refleksivnost integrišu u odgovorno delovanje u konkretnom profesionalnom i relacionom kontekstu.

Dva nivoa predstavljaju razvojni kontinuitet, ali se razlikuju po obimu profesionalne autonomije i odgovornosti. Kompetencije drugog nivoa nadograđuju kompetencije prvog nivoa; završavanje prvog nivoa samo po sebi ne označava osposobljenost za samostalno vođenje psihoterapijskog tretmana.

2. Kompetencije zajedničke za oba nivoa

- razumevanje Morenove filozofije i teorijskih osnova psihodrame;
- poznavanje ključnih pojmova: spontanost, kreativnost, tele, susret, uloga, surplus realnost, scena i akcija;
- poznavanje psihodrame, sociodrame i sociometrije i njihovog međusobnog odnosa;
- poznavanje osnovnih psihodramskih tehnika, uključujući zamenu uloga, dubliranje, miroring i sociometrijskih postupaka;
- razumevanje faza psihodramskog procesa: zagrevanje, akcija, šering i procesiranje;
- razumevanje grupne dinamike, razvoja grupe i odnosa individualnog i grupnog procesa;
- razumevanje razvojnih, relacionih, sistemskih, kriznih i traumatskih procesa u meri primerenoj nivou edukacije;
- etičko postupanje, poštovanje autonomije, dostojanstva, poverljivosti i profesionalnih granica;
- razvoj samosvesti, refleksivnosti i sposobnosti primanja i korišćenja povratne informacije;
- prepoznavanje sopstvenih granica kompetencije i potrebe za konsultacijom ili supervizijom;
- kontinuirano stručno usavršavanje i odgovornost za kvalitet sopstvenog profesionalnog rada;
- korišćenje grupne supervizije u procesu edukacije.

3. I nivo – Psihodramski savetnik / praktičar akcionih tehnika

Centralna kompetencija I nivoa. Završeni polaznik kompetentan je da primenjuje psihodramske i akcione metode i tehnike u okviru svoje osnovne profesionalne uloge, stečenih kompetencija i etičkih granica, bez preuzimanja autonomne odgovornosti za psihoterapijski tretman na osnovu ovog nivoa edukacije.

3.1. Teorijsko razumevanje

- razume i objašnjava osnovne Morenove koncepte i filozofske temelje psihodrame;
- poznaje osnovne teorije grupe, uloga, sociometrije i razvoja pojedinca;
- razlikuje spontano i odbrambeno delovanje i razume funkciju akcije u procesu promene;
- povezuje teorijske koncepte sa situacijama iz sopstvene profesionalne oblasti.

3.2. Primena psihodramskih i akcionih tehnika

- sprovodi odgovarajuće zagrevanje i jasno ugovara temu rada;
- postavlja scenu i koristi prostor, uloge i akciju na strukturisan način;
- primereno koristi osnovne psihodramske tehnike i sociometrijske postupke;
- može da razvije ograničenu, ciljno usmerenu psihodramsku ili akcionu intervenciju;
- vodi šering i osnovno procesiranje nakon akcije;
- pomaže učesnicima da uđu u ulogu, ostanu u ulozi i bezbedno izađu iz nje.

3.3. Kompetencije za rad sa grupom

- doprinosi uspostavljanju jasnog, podržavajućeg i dovoljno bezbednog grupnog okvira;
- prepoznaje osnovne faze razvoja grupe i grupne procese;
- sprovodi osnovno sociometrijsko istraživanje i koristi njegove nalaze u radu;
- uočava granice između edukativnog, savetodavnog, iskustvenog i psihoterapijskog rada;
- primenjuje akcione metode u grupi u granicama sopstvene profesionalne uloge i kompetencija.

3.4. Lična i profesionalna refleksivnost

- prepoznaje sopstvene snage, ograničenja, projekcije i reakcije koje mogu uticati na profesionalni rad;
- prima i koristi feedback i grupnu superviziju;
- razume značaj profesionalnih granica, jasnog ugovora i odgovornosti;
- prepoznaje situacije koje prevazilaze njegove kompetencije i traži konsultaciju, superviziju ili upućivanje drugom stručnjaku.

4. II nivo – Psihodramski psihoterapeut

Centralna kompetencija II nivoa. Završeni polaznik integriše kompetencije prvog nivoa sa psihoterapijskim, kliničkim, relacionim i etičkim kompetencijama potrebnim za samostalno vođenje psihoterapijskog procesa u psihodramskom modalitetu, u granicama svojih ukupnih profesionalnih kvalifikacija i relevantnih propisa.

4.1. Psihoterapijska procena i formulacija

- sprovodi početnu procenu relevantnu za psihoterapijski rad;
- sagledava problem u razvojnom, relacionom, grupnom i sistemskom kontekstu;
- formuliše psihoterapijske ciljeve i plan rada;
- procenjuje indikacije, ograničenja i kontraindikacije za psihodramski rad;
- prepoznaje situacije koje zahtevaju konsultaciju, upućivanje ili saradnju sa drugim stručnjacima.

4.2. Psihoterapijski odnos i proces

- uspostavlja i održava jasan psihoterapijski okvir i ugovor;
- gradi i prati terapijski savez;
- vodi kontinuirani psihoterapijski proces od početne procene do završavanja terapije;
- prepoznaje i profesionalno koristi razumevanje transfernih i kontratransfernih procesa;
- prilagođava intervencije potrebama, kapacitetima, tempu i fazi procesa klijenta;
- povezuje pojedinačnu seansu i psihodramsku akciju sa dugoročnim tokom psihoterapije.

4.3. Samostalno vođenje psihodramskog procesa

- samostalno vodi psihodramski rad sa protagonistom i grupom;
- bira i dozira psihodramske intervencije u skladu sa formulacijom i ciljevima terapije;
- integriše verbalni, relacioni, telesni, simbolički i akcioni nivo rada u skladu sa psihodramskim modalitetom;
- prati protagonistu pre, tokom i nakon akcije i procenjuje efekat intervencija;
- obezbeđuje adekvatno završavanje akcije, izlazak iz uloga, šering i integraciju iskustva.

4.4. Rad sa složenim psihološkim procesima i bezbednost

- raspolaže znanjem iz psihopatologije potrebnim za bezbedan psihoterapijski rad;
- prepoznaje krizu, traumu i druge složene psihološke procese;
- procenuje kapacitet klijenta za određeni intenzitet akcionog rada i prema tome prilagođava intervenciju;
- vodi računa o regulaciji, granicama i psihološkoj bezbednosti tokom psihodramske akcije;
- razlikuje terapijski korisnu akciju od intervencije koja bi mogla biti neprimerena nivou stabilnosti ili potrebama klijenta.

4.5. Grupna psihoterapija

- formira i samostalno vodi kontinuiranu psihoterapijsku grupu;
- procenjuje prikladnost klijenta za grupni psihoterapijski rad;
- prati razvoj, koheziju, sociometrijsku strukturu i dinamiku grupe tokom vremena;
- integriše individualni proces protagoniste sa procesom grupe;
- prepoznaje i obrađuje konflikte, uloge, izolovanje, povezivanja i druge relevantne grupne fenomene;
- odgovorno vodi uključivanje novih članova, odlaske članova i završavanje grupnog procesa.

4.6. Korišćenje individualne supervizije u razvoju samostalne psihoterapijske prakse

- samostalno vodi sopstveni psihoterapijski rad uz redovnu individualnu superviziju tokom edukacije;
- izdvaja relevantni materijal i jasno formuliše supervizijsko pitanje ili dilemu;
- kritički reflektuje sopstvene intervencije, relacione reakcije i odluke;
- prima, razmatra i integriše supervizijske uvide u nastavak rada;
- prepoznaje kada je dodatna supervizija neophodna radi bezbednosti i kvaliteta rada.

4.7. Profesionalna autonomija i odgovornost

- donosi samostalne profesionalne odluke u granicama svojih kompetencija;
- preuzima odgovornost za izbor intervencija i kontinuirano prati tok i efekte psihoterapije;
- održava jasne etičke i profesionalne granice;
- prepoznaje ograničenja sopstvenog znanja i kompetencija;
- koristi konsultaciju, superviziju i saradnju sa drugim stručnjacima kada je to potrebno;
- kontinuirano evaluira i unapređuje sopstvenu psihoterapijsku praksu.

5. Razgraničenje kompetencija dva nivoa

I nivo – savetnik / praktičar akcionih tehnika	II nivo – psihodramski psihoterapeut
Primena psihodramskih i akcionih metoda u okviru osnovne profesionalne uloge.	Integracija psihodrame u samostalno vođen psihoterapijski proces.
Strukturisane i ciljno usmerene akcione intervencije.	Kontinuirani psihoterapijski proces i dugoročno praćenje promene.
Poznavanje i primena osnovnih psihodramskih tehnika.	Izbor, doziranje i integracija intervencija prema proceni i formulaciji.
Razumevanje grupne dinamike i primena akcionih metoda u grupi.	Samostalno formiranje i vođenje psihoterapijske grupe.
Grupna supervizija i razvoj profesionalne refleksivnosti.	Individualna supervizija sopstvene psihoterapijske prakse i kritička evaluacija rada.
Prepoznavanje granica kompetencija i odgovorno upućivanje.	Autonomna psihoterapijska odgovornost u granicama ukupnih kvalifikacija.

6. Procena i dokumentovanje kompetencija edukanta

Kompetencije edukanta procenjuju se kontinuirano i razvojno, korišćenjem više izvora procene. Ispunjavanje propisanih obrazovnih aktivnosti i broja sati predstavlja neophodan, ali ne i dovoljan uslov za sticanje odgovarajućeg zvanja; procenjuje se i dostignuti kvalitet profesionalnog delovanja, refleksivnosti i integracije znanja i veština.

6.1. Procena kompetencija na I nivou

- kontinuirano praćenje od strane trenera kroz iskustveni rad u grupi, razumevanje psihodramskog procesa, primenu tehnika, profesionalne granice, etičnost i sposobnost korišćenja povratne informacije;
- neposredno posmatranje praktičnog rada edukanta, uključujući vođenje zagrevanja, sociometrijskih postupaka, psihodramskih i akcionih sekvenci, šeringa i procesiranja;
- pisani protokoli praktičnog rada koji se razmatraju u grupnoj superviziji: edukant prikazuje protokol, a trener i članovi edukativne grupe zajedno superviziraju prikazani rad;
- samoprocena edukanta o razvijenim kompetencijama, oblastima daljeg razvoja i granicama sopstvene profesionalne kompetencije;
- završni ispit pred komisijom kojim se integrišu provera teorijskog znanja, razumevanje praktičnog rada i procena profesionalne refleksivnosti, etike i granica kompetencija.

6.2. Procena kompetencija na II nivou

- kontinuirana procena trenera na naprednom nivou, sa fokusom na integraciju teorije i prakse, vođenje psihodramskog procesa, razumevanje grupne dinamike, terapijskog odnosa, profesionalne autonomije i odgovornosti;
- samostalno vođenje sopstvene kontinuirane grupe u trajanju od dve godine kao centralni oblik praktične provere kompetencija;
- vođenje pisanih protokola samostalno vođene grupe, koji služe kao osnova za analizu i superviziju rada;
- individualna supervizija jedan-na-jedan: edukant donosi supervizoru protokole svoje samostalno vođene grupe; zajedno analiziraju grupni i protagonistički proces, intervencije edukanta, izbor i primenu psihodramskih tehnika, terapijski odnos, profesionalne dileme i integraciju supervizijskih uvida u dalji rad;
- pisano mišljenje individualnog supervizora o razvoju i dostignutom nivou kompetencija edukanta;
- portfolio razvoja kompetencija, koji može obuhvatiti odabrane protokole, refleksije nakon supervizije, samoprocenu, povratne informacije trenera i supervizora, relevantne pisane radove i evidenciju praktičnog rada;
- diplomski rad kao dokaz integracije teorijskog znanja, psihodramskog mišljenja, sopstvene prakse, refleksivnosti i etičke odgovornosti;
- javna odbrana diplomskog rada pred komisijom kao završna integrativna procena sposobnosti kandidata da obrazloži profesionalne odluke, poveže teoriju i praksu, kritički reflektuje sopstveni rad i prepozna njegove granice.

6.3. Direktna supervizija tokom rada u edukativnoj grupi

Direktna supervizija odvija se tokom praktičnog rada edukanta u edukativnoj grupi, uz neposredno prisustvo i praćenje trenera. Edukant preuzima ulogu voditelja i vodi psihodramski ili akcioni proces, dok trener neposredno prati njegov rad. Nakon završetka rada, proces se analizira i edukant dobija povratnu informaciju usmerenu na razvoj njegovih kompetencija.

U okviru direktne supervizije procenjuju se i razvijaju:

- sposobnost zagrevanja grupe i prepoznavanja teme za rad;
- izbor i vođenje protagoniste, kada je rad protagonistički;
- postavljanje scene i strukturisanje psihodramske akcije;
- izbor, vremensko određivanje i način primene psihodramskih tehnika;
- vođenje pomoćnih ega i drugih članova grupe;
- praćenje protagoniste i grupnog procesa;
- sposobnost prilagođavanja intervencija toku procesa;
- vođenje završavanja akcije, izlaska iz uloga, šeringa i procesiranja;
- održavanje profesionalnih i etičkih granica;
- sposobnost edukanta da reflektuje sopstveni rad i koristi povratnu informaciju trenera i grupe.

6.4. Grupna i individualna supervizija u sistemu procene

Grupna supervizija je sastavni deo edukacije na oba nivoa. Edukant donosi pisani protokol svog rada koji se, uz vođenje trenera, razmatra i supervizira u edukativnoj grupi. Na ovaj način razvija sposobnost prikazivanja i analize sopstvenog rada, prepoznavanja relevantnih procesa i profesionalnih dilema, primanja povratnih informacija i učenja iz supervizije sopstvenog rada i rada drugih članova grupe.

Individualna supervizija je dodatni i obavezni element II nivoa. Tokom dve godine samostalnog vođenja sopstvene grupe edukant redovno donosi protokole tog rada supervizoru i radi sa njim jedan-na-jedan. Individualna supervizija omogućava kontinuirano praćenje razvoja samostalne psihoterapijske prakse i načina na koji edukant integriše supervizijske uvide u dalji rad.

7. Uslovi za završavanje edukacije BPC-a

7.1. I nivo

- dve godine kontinuiranog iskustvenog rada u edukativnoj grupi;
- teorijska nastava;
- direktna supervizija;
- grupna supervizija;
- uspešno položen ispit za prvi nivo pred komisijom.

Stečeno zvanje: Psihodramski savetnik / praktičar akcionih tehnika.

7.2. II nivo

- još dve godine kontinuiranog iskustvenog rada u edukativnoj grupi;
- nastavak teorijske nastave, direktne i grupne supervizije;
- paralelno samostalno vođenje sopstvene grupe u trajanju od dve godine uz individualnu superviziju;
- izrada diplomskog rada;
- javna odbrana diplomskog rada pred komisijom.

Stečeno zvanje u okviru BPC edukacije: Psihodramski psihoterapeut.

8. Odnos zvanja BPC-a i nacionalnog sertifikata za psihoterapiju

Završavanje drugog nivoa BPC edukacije i sticanje kompetencija psihodramskog psihoterapeuta ne zamenjuje posebne uslove za sticanje nacionalnog sertifikata za psihoterapiju. Za nacionalni sertifikat polaznik mora da ispuni i zahtev koji se odnosi na završene studije psihoterapijske propedevtike, kao i druge uslove koje propisuje nadležno nacionalno telo.

9. Završna odredba

Kompetencije se procenjuju razvojno, kroz iskustveni rad, teorijsko znanje, praktičnu primenu, superviziju, ispite i završni rad. Samo formalno prisustvovanje predviđenim oblicima edukacije ne podrazumeva automatski dostignut nivo kompetencije. BPC zadržava odgovornost da kroz predviđene načine procene utvrdi da li je kandidat dostigao standard odgovarajućeg nivoa.